

Но в тази песен туптеше също сърцето на народа — голямо и топло. Поетическият език беше взет тук от други пластове — от простонародната разговорна реч. И тъкмо този широк замах на художника говореше още в първите му стъпки за неговото изключително дарование.

Яворов се беше родил като поет пред читателите с две стихотворения, твърде различни по тематика, по стил, по багри. „На един песимист“ и „Луди-млади“ изразяваха изведнъж богатството от гами, така характерно за Яворовата поезия. И в двете стихотворения обаче по съвсем различен начин, със съвсем различни средства се изявяваше дълбокото съзвучие между поет и народ.

Първата стихосбирка на Яворов, излязла от печат през 1901 г., разгръщаше нашироко сложната оркестрация, именно оркестрация на неговата поезия. „На един песимист“ и „Луди-млади“, „На нивата“ и „Лист отбрулен“, „Арменци“ и „Калиопа“, „Чудак“ и „Бабина приказка“, „Главата тегне уморена“ и „Край огнището“, „Градушка“ и „Нощ“ — това е такъв необикновен контрапункт от тонове, такова различие от стилистични средства и ритмична изразителност, че понякога ни се струва невъзможно да се вместят в един единствен творчески изказ. Ботев, Дебелянов, Смирненски и Вапцаров имат своята определена тоналност. Яворов е най-разнообразният, най-многострунният лирик във формите на своята изява — едно изключително явление в нашата поезия, което в това отношение го поставя на особено място. Има много големи поети, които варират в полутоновете и тоновете на своята основна гама. В първата си стихосбирка Яворов разточителствува дори в основните тоналности на своята лирика. Тя е ту симфонична поема, ту арфа със струни, звучащи като че ли под докосването на вятъра, ту самотно плачеща цигулка, ту проста песен на кавал, ту бетховеновска оркестрация. И което е особено важно: Яворов постига неповторимо съвършенство на израза във всяка от тези форми на творчески изяви. Мъчно бихме могли да кажем кое е по-яворовско — „На нивата“ или „Главата тегне уморена“, „Калиопа“ или „Арменци“, „Градушка“ или „Нощ“. С това богатство от съдържание и форми още първата стихосбирка поставя Яворов редом с най-големите поети в световната литература.

В Яворовата лирика се изяви за пръв път душевността на българина в цялата си сложност, многоплановост, многозвучност. В неговите стихове тази душевност като че ли се разлива в истински спектър от багри — горящи и нежни, наситени и прозрачни, съгъстени в своя трагизъм и акварелно леки в своята плавна хармония. Нищо чудно, че първата стихосбирка на Яворов се разграбва в няколко дни: явление необичайно за онази епоха. Още преди критиката да си беше казала думата, каза я народът. „Всякога, когато у нас се е появил по-крупен талант — обобщава през 1910 г. това явление Ю. Маринополски, — когато литературата ни се е оживявала, раздвижвала се е и публиката. Така беше във времето на Алека, когато . . . всякой Алеков феърлетон правеше събитие у нас: така беше и когато се появи Яворов; стихотворенията на талантливия поет се хвалеха в печата, декламираха се по утра и вече